

BÉKÉS GELLÉRT levele

Kedves Barátom!

Arra kértél, hogy írjam meg véleményemet a Vigiliáról első megjelenésének félszázados jubileumára. Szívesen teszek eleget kérésednek, mert ez nekem mint a Vigilia egyik hűséges olvasójának és munkatársának, szintén félszázados évfordulóm. Éppen ezért, ha megengeded, visszaemlékezéssel kezdem.

A Vigilia első számát itt Rómában kaptam meg, a bencés teológiai fakultáson, ahol annak idején tanultam és most tanítok. El sem tudod képzelni, hogy mekkora lelkesedéssel olvastam, sőt olvastuk társaimmal együtt a folyóirat kötetnek beillő számait. Valamennyien, fiatal szerzetesek és kispapok, szinte különbség nélkül úgy éreztük: ez a mi lapunk. Szomjosan vártuk az újabb számokat. Miért? Mert pontosan azon a hangon szólt hozzánk, mint amit Rómában a megújulóban lévő katolicizmus hangjának ismertünk meg.

Ezt a hangot főleg az a fiatal francia értelmiség sugallta, mely újra felismerte a keresztény kultúra értékét. Bernanos, Claudel, Mauriac művei közkézen forogtak. Hamarosan megismertük Jacques Maritainnek 1934-ben, a santenderi egyetemen elhangzott hat előadását is. Ez az 1936 tavaszán *Humanisme Intégral* címen megjelent előadássorozat döntő hatással volt a fiatal keresztény értelmiségre egész Európában, mert a korszerű keresztény humanizmus nevében először mert nyíltan szembeszállni a múlt századból örökölt agnosztikus humanista kultúrával, és először merte fennhangon kimondani, hogy a keresztény humanizmus képes igazában teljes értékű választ adni korunknak nemcsak vallási, hanem kulturális és társadalmi kérdéseire is. Ehhez a megújuláshoz lényegében hozzátartozott, hogy a teológia visszatért a bibliai és patrisztikus forrásaihoz, valamint hogy újra felfedezték a liturgia és a misztikus irodalom spirituális értékeit. Társadalmi téren pedig a megújulás Cardijn kanonok szociális mozgalmában jelentkezett, aki karizmatikus vezetőként – ma is emlékezetemben él római előadása – XI. Pius pápa *Quadragesimo anno* kezdetű apostoli levelének szellemében mozgósította az agrár, a munkás és az értelmiségi ifjúságot.

Nos, a Vigilia, főleg irodalmi téren – világnézeti és spirituális írásművekkel is, nemcsak szépirodalommal – ezt a keresztény kulturális megújulást képviselte. A Prohászka szellemében felnőtt ifjúság – Aradi Zsolt, Balla Borisz, Possonyi László és a többiek – érzékenyen reagált a francia hatásra és a hagyományos polgári kereszténységgel szemben a személyesen megélt kereszténység érdekében szállt síkra. A háború után pedig Sík Sándor, aki újra életre keltette a Vigiliát, még ha teljesen megváltozott körülmények közt is, ezt a szellemet képviselte.

Ha helyesen ítélem meg, az adott körülményekhez alkalmazkodva, ez a szellem élteti a lapot ma is. Úgy látom, hogy – a franciák megkülönböztetését követve – ma is feladatának tekinti, hogy a keresztény vallás (*christianisme*) ügyét a keresztény kultúra (*chrétienté*) művelésével szolgálja: azt a keresztény gondolkodást és életfelfogást terjeszti, amely hatással tud lenni a mai ember alakulóban lévő társadalmi életformájára és művelődésére.

Babitsra gondolok, aki katolikusnak vallotta magát a szónak nemcsak egyházi, hanem egyetemes emberi értelmében is, mert hitt „a nemzeteken fölül álló, egész világnak szóló, katolikus igazságban”. Azt hiszem, nem kívánhatok jobbat a Vigilia jubileumára, mint a rész-igazságokkal szemben ezt az egyetemes igaz-

ságba vetett hitet. Higgyük, hogy van embernek és világnak olyan szemlélete, amely minden értéket: anyagot és szellemet, technikai haladást és társadalmi fejlődést, kultúrát, erkölcsöt és vallást felölel. Vallanunk kell – éppen az ember javára –, hogy minden érték az emberért, az emberhez méltóbb, szabadabb életért van. Ám maga az ember végső soron nem önmagáért, nem is valami vége-láthatatlan és meghatározhatatlan haladásért van, hanem Krisztusban Istenért. Ez a katolikus igazság: az ember egyetemes igenlése és értékelése Istenben – ez a keresztény humanizmus veleje, amit eddig is szolgált, s szolgáljon a jövőben is a Vigilia.

Őszinte barátsággal küldöm jókívánságaimat.

SZABÓ FERENC

Kapcsolataim a Vigiliával

Csak négyéves voltam, amikor a *Vigilia* megszületett. 1949-ben, érettségire készülő diákként fizettem elő a folyóiratot. Jól emlékszem, milyen izgalommal vártam minden hónapban. Rögtön elejétől végig elolvastam. Világnézeti és irodalmi érdeklődésem miatt éppen azt találtam meg benne, amit kerestem. Mivel akkoriban verseket írtam, először Sík Sándor, Tűz Tamás és mások költeményeit olvastam el. Egyesekre ma is emlékszem, bennem zsongnak, mint pl. Tűz Tamás *Psalmus aestheticusa*: „Gyömbérillatú szél borzolja a madarak fészket...” H. de Lubac és Y. Congar tanulmányai széles távlatokat nyitottak; a világegyetem titkairól szóló ismertetések (Holenda Barnabás), Mihelics Vid „Kérdések és távlatok” című rovata stb. mind segített a világnézeti tájékozódásban.

A *Vigilia* akkoriban elsősorban Sík Sándor személyében testesült meg. Nemde Rónay is ezt írta Sík halála másnapján: „elmondhatjuk, hogy így vagy amúgy, mindnyájan ebből a 'köpenyből' – Síkéből – bújtunk ki”? Szerettem Sík verseit; a legújabbakat éppen a *Vigiliában* olvashattam. 1955-ben Mátraszentimrén személyesen találkoztam vele. A Stella-üdülőben töltöttem két hetet mint egyetemista. Segítettem a nővéreknek fát vágni, mosogatni. Közben sokat olvastam. Egy alkalommal leküldtek Mátraszentimrére, hogy hívjam meg Sík Sándort ebédre. Barátian fogadott, leültünk a verandára és kb. egy óráig beszélgettünk. Eszembe jutott egyik verse, amelyet pár évvel korábban lapjában olvastam (Mátraszentimre):

...S az útnak hátat fordító
Kis faluvégi házikó,
Ahonnan a csivitelő
Fecske-anya cikáz elő
Az otthonos eresz alól,
Őt apró csórt tartani jól,
S hol engem is kézből etet
Az anyaízű szeretet...